

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 31
van **ELISABETH MEULEMAN**
datum: 7 oktober 2016

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS

Relationele en seksuele vorming op school - Bereiken van eindtermen

Relationele en seksuele vorming komt onder meer aan bod in de vakgebonden eindtermen in het vak natuurwetenschappen (aso, tso, kso) en het Project Algemene Vakken (PAV). Maar ook de vakoverschrijdende eindtermen - met een gemeenschappelijke stam en zeven contexten - bieden een kader om veel ruimer in te gaan op relaties en seksualiteit.

In de schoolpraktijk merken we dat leraren van de levensbeschouwelijke vakken ook een belangrijke rol spelen bij relationele en seksuele vorming van leerlingen op school.

1. Kan de minister aangeven of en op welke wijze de inspectie controleert in welke mate vakgebonden eindtermen en de vakoverschrijdende eindtermen worden bereikt wanneer het gaat over relationele en seksuele vorming op school? Wat zijn de bevindingen van de inspectie?
2. Kan de minister bij de respectieve inspectie- en begeleidingsdiensten van de levensbeschouwelijke vakken navraag doen op welke wijze aandacht wordt besteed aan relationele en seksuele vorming van de leerlingen? Maakt dit deel uit van de leerplannen? Worden de leerkrachten ter zake begeleid? Wordt een en ander gecontroleerd door de inspectiediensten? Werd hierover gerapporteerd?
3. We horen van scholen en van leerkrachten dat ze het moeilijk vinden om te werken rond relationele en seksuele vaardigheden op school.

Vindt de minister het nodig om bijkomende initiatieven te nemen? Welke stappen zal de minister zetten in het basisonderwijs en in het secundair onderwijs? In welk budget voorziet de minister?

ANTWOORD

op vraag nr. 31 van 7 oktober 2016

van **ELISABETH MEULEMAN**

1. In het basisonderwijs controleert de onderwijsinspectie de eindterm "De leerlingen kunnen lichamelijke veranderingen die ze bij zichzelf en leeftijdsgenoten waarnemen, herkennen als normale aspecten in hun ontwikkeling" als het leergebied wetenschappen en techniek in de focus staat. De inspectie doet hierover een uitspraak op basis van haar onderzoek, waarbij ze via triangulatie informatie inwint. Ze hanteert hiervoor een vaste sokkel variabelen uit het CIPO-kader, nl onderwijsaanbod, leerbegeleiding, evaluatie en materialen. Deze eindterm is algemeen geformuleerd en geeft scholen de ruimte om er hun eigen invulling aan te geven. Het onderwijsaanbod kan hierdoor, vaak op basis van context, variëren. In de praktijk stelt de onderwijsinspectie vast dat het onderwijsaanbod om deze eindterm te bereiken in de 'gewone' lessen eerder oppervlakkig blijft en een meer diepgaand aanbod verschoven wordt, vaak naar de levensbeschouwelijke vakken. Dit heeft tot gevolg dat niet alle leerlingen hetzelfde aanbod krijgen.

Wat het secundair onderwijs betreft kan over het algemeen gesteld worden dat een tekort in het aanbod of in het bereiken/nastreven ervan niet tot een in de tijd beperkt gunstig of een negatief advies leidt, aangezien deze doelstellingen slechts een beperkt onderdeel van het leerplan vormen.

Project Algemene vakken (PAV):

Het Project Algemene Vakken bevat noch in de tweede, noch in de derde graad concrete eindtermen met betrekking tot relationele en seksuele vorming. Er zijn wel indirecte verbanden, en verschillende eindtermen kunnen geconcretiseerd worden in de context van relaties en seksualiteit. Het dient altijd te gebeuren in functionele contexten ter bevordering van de persoonlijke en de maatschappelijke weerbaarheid van de leerlingen. De omgevingsfactoren en de leerlingenkenmerken zijn daarbij bepalende elementen. In de praktijk stelt de onderwijsinspectie vast dat de contexten heel verschillend zijn, dat het thema in veel scholen vanuit een open karakter aangeboden wordt en de leraren ernaar streven het af te stemmen op de doelgroep.

Biologie en Natuurwetenschappen:

Deze eindtermen/ontwikkelingsdoelen en de daarvoor geformuleerde leerplandoelstellingen zijn niet gericht op relationele en seksuele vorming. De onderwijsinspectie controleert via deze vakken dus niet rechtstreeks in welke mate deze doelstellingen voor relationele en seksuele vorming worden bereikt/nagestreefd. Er worden in de leerplannen wel vaak sociorelationele attitudes aan gekoppeld. De onderwijsinspectie controleert de realisatie/het nastreven van deze doelstellingen alleen wanneer de betreffende leerplannen in de doorlichtingsfocus terechtkomen. In de meerderheid van de doorgelichte scholen is de realisatie/het nastreven van de leerplandoelstellingen voor bovenvermelde eindtermen en ontwikkelingsdoelen voldoende tot (zeer) goed.

Vakoverschrijdende eindtermen (VOET):

De scholen moeten de VOET niet realiseren, maar wel zo doeltreffend mogelijk bij alle leerlingen nastreven. De onderwijsinspectie controleert de kwaliteit van deze inspanningsverplichting steekproefsgewijs via twee contexten.

In de VOET zijn er verschillende aanknopingspunten te vinden voor relationele en seksuele vorming. Een deel hiervan overlapt met wat in de leerplannen biologie en natuurwetenschappen staat en behoort daar tot de na te streven doelstellingen. De andere VOET komen doorgaans aan bod in projecten en activiteiten die de scholen organiseren voor groepen leerlingen, al doen scholen inspanningen om er al hun leerlingen bij te betrekken. Sommige scholen focussen echter nog te sterk op het geven van informatie en sturen te weinig aan op (zelf)reflectie bij de leerlingen met het oog op gepaste attitudes of het aanpassen van attitudes.

2. Net zoals bij de andere vakken de klaspraktijk verschilt al naargelang de schoolcontext en de leerkracht in kwestie, is dat ook bij de levensbeschouwelijke vakken het geval. Hierover algemene uitspraken doen is niet mogelijk. In de leerplannen zijn aanknopingspunten terug te vinden die het mogelijk maken aandacht te besteden aan relationele en seksuele vorming. Ook in de interlevensbeschouwelijke competenties die de inspecteurs-adviseurs levensbeschouwelijke vakken samen hebben ontwikkeld, zijn aanknopingspunten terug te vinden.

In Onderwijsdecreet XXIII zijn bepalingen opgenomen waardoor de leerplannen van de levensbeschouwelijke vakken in overeenstemming moeten zijn met de mensenrechten en kinderrechten, en de eindtermen moeten respecteren.

3. Om een gevoelig onderwerp zoals seksualiteit te bespreken, is er een veilige situatie en vertrouwen nodig. Naast de 'gewone' lessen organiseren een aantal schoolteams projecten en themadagen over relationele vorming. Ze beogen met deze aanpak een versterkte preventieve werking. Er is op dit moment al heel wat ondersteuning beschikbaar voor leerkrachten, zowel voor het basis- als het secundair onderwijs, van organisaties zoals **Sensoa** (<http://www.seksuelevorming.be/>) en **cavaria** (<https://www.cavaria.be/>). De specifieke budgetten hiervoor zijn terug te vinden in de jaarlijkse onderwijsbegroting.